

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av lagen om undersökning av olyckor samt 18 kap.
sjölagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om undersökning av olyckor och sjölagen skall ändras. Enligt propositionen skall sjötrafikolyckor undersökas i den ordning som stadgas i lagen om undersökning av olyckor. Storolyckor som inträffar vid sjöfart skall också i fortsättningen undersökas av en undersökningskommission som tillsätts av statsrådet.

Mindre olyckor skall undersökas av centralen för undersökning av storolyckor eller en undersökningskommission som den tillsätter.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1997 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 mars 1997.

MOTIVERING

1. Nuläget och föreslagna ändringar

Storolyckor och olyckstillbud som kunde ha lett till sådana har sedan 1986 undersökts enligt lagen om undersökning av storolyckor, numera olyckor (373/85). Statsrådet har tillsatt en särskild undersökningskommission för varje enskild storolycka, under åren 1986—1995 också för varje olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka. För upprätthållandet av undersökningssystemet och för utbildningen av undersökare verkade under dessa år vid justitieministeriet den permanenta planeringskommissionen för undersökning av storolyckor, som statsrådet tillsatte för tre år i sänder.

Lagen om undersökning av storolyckor undergick väsentliga ändringar genom den lag (282/92) som gavs i samband med stiftandet av den nya luftfartslagen (281/95), då undersökningen av luftfartsolyckor överfördes till att underlyda den förstnämnda lagen. Lagen ändrades igen genom en lag som gavs 1996 (6/96), då också undersökningen av spårtrafikolyckor överfördes till att underlyda denna lag. Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 1996, då lagen om undersökning

av olyckor fick namnet lagen om undersökning av olyckor och en ny myndighet, centralen för undersökning av olyckor, inrättades vid justitieministeriet. Samtidigt överfördes uppgiften att tillsätta undersökningskommissioner för olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka till justitieministeriet.

I samband med behandlingen av regeringens proposition om den sistnämnda ändringen (RP 107/95) förutsatte riksdagen att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att organisera också undersökningen av sjötrafikolyckor i överensstämmelse med lagen om undersökning av olyckor. Riksdagens förvaltnings- och trafikutskott hade förutsatt detsamma redan vid behandlingen av propositionen om luftfartslagen (RP 294/1994 rd). Trafikutskottet preciserade sitt ställningstagande ytterligare så att båttrafik som avses i lagen om båttrafik inte skall hänföras till den sjötrafik som avses i ställningstagandet. Båttrafiklagen har senare ersatts med sjötrafiklagen (463/96), som trädde i kraft den 1 juli 1996.

Storolyckor och olyckstillbud som kunde ha lett till storolyckor i sjötrafiken har ända sedan 1986 undersökts med stöd av lagen

om undersökning av olyckor. Som storolyckor har undersökts roro-fartyget Karelias haveri 1986, tankern Tebostars och trälaren Ladushkins sammanstötning 1989 samt skjutbogseraren Finns och pråmen Baltics kapsejsning 1990. Som olyckstillbud har undersökts bilfärjan Mariellas maskinrumsbrand 1990 samt vissa passage-rarfartygs grundstötningar (Wasa Queen 1993, Sally Albatross 1994 samt Silja Europa, Tallink och Laura 1995). Dessutom har Finland deltagit i den internationella undersökningskommissions arbete som har utrett olyckan med det estniska passagerarfartyget Estonia. Vid den undersökning av olyckan som har ägt rum i Finland har i tillämpliga delar iakttagits stadgandena i lagen om undersökning av olyckor.

Till 1939 års sjölag (167/39) fogades år 1967 stadganden enligt vilka handels- och industriministeriet, senare trafikministeriet, fick tillsätta en särskild undersökningskommission för att undersöka sjöolyckor, om dessa hade förorsakat stora person- eller egendomsskador eller om utredningen av händelsen annars kunde väntas bli särskilt omfattande eller svår. Stadgandena intogs i sak oförändrade i den gällande sjölagens (674/94) 18 kap. 15 §.

Efter 1967 tillsatte handels- och industriministeriet flera undersökningskommissioner, i synnerhet för sådana olyckor som i dag skulle betraktas som storolyckor. Efter att lagstiftningen om undersökning av olyckor hade trätt i kraft år 1986 tillsattes sådana undersökningskommissioner förhållandevis sällan. Den sista tillsattes 1993 för att undersöka fraktfartyget Anna A:s grundstötning i Åbo skärgård.

I propositionen föreslås att undersökningen av sjötrafikolyckor i fortsättningen skall ske i den ordning som stadgas i lagen om undersökning av olyckor. Lagens 1 § föreslås bli kompletterad så att utom storolyckor och luftfarts- och spårtrafikolyckor också sjötrafikolyckor undersöks med stöd av lagen. Enligt förslaget kan närmare stadganden om när undersökning enligt lagen skall utföras vid spårtrafik- och sjötrafikolyckor utfärdas genom förordning.

Avsikten är att i förordningen om undersökning av olyckor (79/96) skall intas ett nytt 6 a-kap. om undersökning av sjötrafikolyckor. Enligt den nya 23 a § som enligt förslaget skall fogas till förordningen skall undersökning av sjötrafikolyckor verkställas

enligt lagen om undersökning av olyckor vid olyckor som inträffar i sjötrafiken på finskt sjöterritorium och, om frågan gäller ett finskt fartyg, också vid olyckor som inträffar utanför finskt sjöterritorium.

I fråga om undersökning av olyckor som inträffar i småbåtstrafiken har man för avsikt att föreslå att på grund av det stora antalet sådana olyckor skall undersökningen av dem begränsas till sådana olyckor som det av särskilda skäl är motiverat att utreda i den ordning som stadgas i lagen om undersökning av olyckor för att öka säkerheten eller förebygga nya olyckor.

Enligt den nya 23 b § som enligt förslaget skall fogas till förordningen kan ett olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka eller ett olyckstillbud som kunde ha lett till en olycka som avses i 23 a § undersökas på det sätt som stadgas i lagen och förordningen om undersökning av olyckor, om undersökningen kan väntas ge viktig information för att förbättra säkerheten och förebygga olyckor.

Undersökningen av olyckor som inträffar med finska fartyg utanför finskt sjöterritorium kommer i praktiken att bero på om myndigheterna i något annat land undersöker olyckan. Liksom Finland undersöker många länder olyckor inom sitt territorialvatten. Om den stat där olyckan inträffat åtar sig att undersöka den, kan Finland samarbeta med staten i fråga. Centralen för undersökning av olyckor har aktivt deltagit i det internationella samarbetet mellan undersökare på området inom ramen för Maritime Accident Investigators International Forum (MAIIF) och har därigenom färdiga kontakter till undersökningsmyndigheterna i de viktigaste sjöfartsländerna.

Enligt 5 § 3 mom. lagen om undersökning av olyckor tillsätter statsrådet undersökningskommissioner för storolyckor. Justitie-ministeriet tillsätter undersökningskommissioner för utredning av olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka samt för utredning av olyckor vid luftfart och spårtrafik och olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts- eller spårtrafikolycka. I propositionen föreslås att centralen för undersökning av olyckor i fortsättningen skall tillsätta de sistnämnda undersökningskommissionerna samt undersökningskommissioner för utredning av sjötrafikolyckor och olyckstillbud som kunde ha lett till en sjötrafikolycka.

I praktiken utser centralen för undersök-

ning av olyckor medlemmarna i en undersökningskommission bland sina egna tjänstemän och sin expertreserv som består av ca 300 personer. Av olycksutredningens natur följer att en kommission skall tillsättas så fort som möjligt. Genom att uppgiften att tillsätta en kommission överförs på centralen för undersökning av olyckor blir det möjligt att tillsätta en kommission inom högst ett dygn efter det olyckan inträffat.

Lagens 16 § föreslås bli ändrad så att endast en rapport som upprättats av det undersökningsorgan som statsrådet tillsatt, dvs. undersökningskommissionen för utredning av storolyckor, skall ges till statsrådet och att övriga utredningsrapporter ges till justitieministeriet. Statsrådet skall fortfarande besluta vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av de rekommendationer som en utredningsrapport om storolyckor innehåller. I fråga om övriga utredningsrapporter skall man gå till väga enligt det föreslagna 16 § 2 mom. I lagens 16 § föreslås att benämningen justitieministeriet skall användas, inte vederbörande ministerium, eftersom det i det senare fallet vore oklart om justitieministeriet eller trafikministeriet avses.

Klarhet i orsakerna till sjöfartsolyckor fås också med hjälp av sjöförklaringarna. Enligt 18 kap. 6 § sjölagen skall befälhavaren på ett finskt fartyg avge sjöförklaring bl.a. när fartyget har sammanstött med ett annat fartyg eller stött på grund, när en skada av någon betydelse har uppkommit, när brand, explosion eller förskjutning av lasten har inträffat. Om något som ur sjösäkerhetssynpunkt kräver utredning har inträffat i samband med ett utländskt fartyg i en finsk hamn, kan sjöfartsstyrelsen bestämma att sjöförklaring skall avges.

Enligt 18 kap. 15 § 1 och 3 mom. sjölagen är det inte nödvändigt att avge sjöförklaring, om en undersökningskommission har tillsatts med stöd av sjölagen eller lagen om undersökning av olyckor. Befälhavaren har emellertid rätt att avge sjöförklaring, om han så önskar. I de flesta fall har befälhavarna utnyttjat sin rätt.

Överföringen av utredningen av sjöolyckor till att underlyda lagen om undersökning av olyckor förorsakar behov av ändringar även i sjölagen. Lagens 18 kap. 15 § föreslås bli ändrad så att stadgandena om undersökningskommissioner som tillsatts av trafikministeriet slopas såsom obehövliga. Efter ändringen stadgas i paragrafen endast när det inte är nödvändigt att avge sjöförklaring. Kapitlets rubrik föreslås bli ändrad så att hänvisningarna till undersökning av sjöolyckor stryks. Av samma skäl föreslås att mellanrubriken före 18 kap. 15 § upphävs, varvid paragrafen i enlighet med sitt innehåll kommer under den föregående mellanrubriken. "Sjöförklaring".

2. Propositionens verkningar

I inledningsskedet behövs en heltidsanställd undersökare av sjötrafikolyckor vid centralen för undersökning av olyckor. I 1997 års budget har medel anslagits för ändamålet under moment 25.60.21 (Vissa ämbetsverk).

Undersökningsutgifterna avses i budgeten bli täckta av förslagsanslaget för undersökning av olyckor i justitieministeriets huvudklass, moment 25.60.22.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i en tjänstemannaarbetsgrupp med representanter från trafikministeriet, sjöfartsstyrelsen och centralen för undersökning av olyckor.

4. Ikraftträdande

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1997. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 mars 1997.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om undersökning av olyckor**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 §, 5 § 3 mom. och 16 § lagen den 3 maj 1985 om undersökning av olyckor (373/85), dessa lagrum sådana de lyder, 1 § och 5 § 3 mom. i lag av den 12 januari 1996 (6/96) och 16 § ändrad genom den sistnämnda lagen och lag av den 3 mars 1995 (282/95), som följer:

1 §

Undersökningens syfte

För att öka den allmänna säkerheten och förebygga olyckor skall storolyckor samt olyckor som har inträffat vid luftfart, spårtrafik och sjötrafik undersökas så som stadgas i denna lag.

Genom förordning kan närmare stadganden utfärdas om när undersökning enligt denna lag skall verkställas vid spårvägs- och sjötrafikolyckor.

5 §

Centralen för undersökning av olyckor

— — — — —
Vid behov tillsätts en särskild undersökningskommission för varje enskild olycksutredning. Statsrådet tillsätter undersökningskommissioner för utredning av storolyckor. Centralen för undersökning av olyckor tillsätter undersökningskommissioner för utredning av olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka samt för utredning av olyckor vid luftfart, spårtrafik och sjötrafik och olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts-, spårtrafik- eller sjötrafikolycka.

Undersökningskommissionerna arbetar i anslutning till centralen för undersökning av olyckor.

16 §

Ingivning och behandling av undersökningsrapporten

En undersökningsrapport om en storolycka ges till statsrådet. Statsrådet beslutar vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av undersökningsrapporten och rekommendationer i den.

En undersökningsrapport om ett olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka liksom också om en olycka vid luftfarts- samt spårvägs- och sjötrafik och ett olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts-, spårtrafik- eller sjötrafikolycka skall ges till justitieministeriet. Justitieministeriet skall sända undersökningsrapporten till kännedom och för åtgärder till dem som saken gäller samt till de myndigheter och parter som enligt ministeriets bedömning kan ha intresse i saken. Av särskilda skäl kan justitieministeriet ge undersökningsrapporten till statsrådet i det syfte som nämns i 1 mom.

Denna lag träder i kraft den

19 .

2.

Lag

om ändring av 18 kap. sjölagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjölagen av den 15 juli 1994 (674/94) mellanrubriken före 18 kap. 15 § samt
ändras rubriken för och 15 § i 18 kap. som följer:

18 kap.

undersöks i den ordning som stadgas i lagen
om undersökning av olyckor (373/85).**Dagböcker, sjöförklaring och besiktning**

15 §

Denna lag träder i kraft den
19 .*Befrielse från avgivande av sjöförklaring i
vissa fall*

Sjöförklaring behövs inte, om händelsen

Helsingfors den 4 oktober 1996**Republikens President****MARTTI AHTISAARI**Justitieminister *Kari Häkämies*

1.

Lag**om ändring av lagen om undersökning av olyckor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 §, 5 § 3 mom. och 16 § lagen den 3 maj 1985 om undersökning av olyckor (373/85),
 dessa lagrum sådana de lyder, 1 § och 5 § 3 mom. i lag av den 12 januari 1996 (6/96) och 16 § ändrad genom den sistnämnda lagen och lag av den 3 mars 1995 (282/95), som följer:

Gällande lydelse

1 §

Undersökningens syfte

För att öka den allmänna säkerheten och förebygga olyckor skall storolyckor samt olyckor som har inträffat vid luftfart och spårtrafik undersökas så som stadgas i denna lag.

Genom förordning kan närmare stadganden utfärdas om när undersökning enligt denna lag skall verkställas vid spårvägs-olyckor.

Föreslagen lydelse

1 §

Undersökningens syfte

För att öka den allmänna säkerheten och förebygga olyckor skall storolyckor samt olyckor som har inträffat vid luftfart, spårtrafik *och sjötrafik* undersökas så som stadgas i denna lag.

Genom förordning kan närmare stadganden utfärdas om när undersökning enligt denna lag skall verkställas vid spårvägs- *och sjötrafikolyckor*.

5 §

Centralen för undersökning av olyckor

Vid behov tillsätts en särskild undersökningskommission för varje enskild olycksutredning. Statsrådet tillsätter undersökningskommissioner för utredning av storolyckor. Justitieministeriet tillsätter undersökningskommissioner för utredning av olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka samt för utredning av olyckor vid luftfart och spårtrafik och olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts- eller spårtrafikolycka. Undersökningskommissionerna arbetar i anslutning till centralen för undersökning av storolyckor.

Vid behov tillsätts en särskild undersökningskommission för varje enskild olycksutredning. Statsrådet tillsätter undersökningskommissioner för utredning av storolyckor. *Centralen för undersökning av olyckor* tillsätter undersökningskommissioner för utredning av olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka samt för utredning av olyckor vid luftfart, spårtrafik *och sjötrafik* och olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts-, spårtrafik- eller *sjötrafikolycka*. Undersökningskommissionerna arbetar i anslutning till centralen för undersökning av *olyckor*.

Gällande lydelse

16 §

Handläggningen av undersökningsrapporten

Statsrådet beslutar vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av en undersökningsrapport om en storolycka eller om ett olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka samt med anledning av rekommendationerna i rapporten.

En undersökningsrapport om en luftfarts- eller spårtrafiksolycka eller om ett olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts- eller spårtrafikolycka skall ges till justitieministeriet. Justitieministeriet skall sända undersökningsrapporten till kännedom och för åtgärder till dem som saken gäller samt till de myndigheter och parter som enligt ministeriets bedömning kan ha intresse i saken. Av särskilda skäl kan justitieministeriet ge undersökningsrapporten till statsrådet i det syfte som nämns i 1 mom.

Föreslagen lydelse

16 §

Ingivning och behandling av undersökningsrapporten

En undersökningsrapport om en storolycka ges till statsrådet. Statsrådet beslutar vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av undersökningsrapporten och rekommendationer i den.

En undersökningsrapport om ett olyckstillbud som kunde ha lett till en storolycka likaså också om en olycka vid luftfarts- samt spårvägs- och sjötrafik och ett olyckstillbud som kunde ha lett till en luftfarts-, spårtrafik- eller sjötrafikolycka skall ges till justitieministeriet. Justitieministeriet skall sända undersökningsrapporten till kännedom och för åtgärder till dem som saken gäller samt till de myndigheter och parter som enligt ministeriets bedömning kan ha intresse i saken. Av särskilda skäl kan justitieministeriet ge undersökningsrapporten till statsrådet i det syfte som nämns i 1 mom.

2.

Lag**om ändring av 18 kap. sjölagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjölagen av den 15 juli 1994 (674/94) mellanrubriken före 18 kap. 15 § samt
ändras rubriken för och 15 § i 18 kap. som följer:

Gällande lydelse

18 kap.

Dagböcker, sjöförklaring samt annan undersökning av sjöolyckor och besiktning*Annan undersökning av sjöolyckor*

15 §

*Undersökning av stora olyckor**Föreslagen lydelse*

18 kap.

Dagböcker, sjöförklaring och besiktning

(Upphävs.)

15 §

Befrielse från avgivande av sjöförklaring i vissa fall

Har en händelse som avses i 6 § medfört stora förluster i liv eller egendom eller kan en utredning annars väntas bli synnerligen omfattande eller invecklad, får trafikministeriet förordna en särskild undersökningskommission för utredning av händelsen och dess orsaker. Kommissionen skall bestå av personer som företräder nödvändig juridisk, nautisk och teknisk sakkunskap. Om en sådan undersökningskommission har förordnats, är en sjöförklaring inte nödvändig. Vid sakens behandling gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om sjöförklaring.

Trafikministeriet meddelar närmare föreskrifter om det sätt på vilket kommissionens verksamhet skall bedrivas.

En undersökningskommission som avses i 1 mom. tillsätts inte, om statsrådet med stöd av lagen om undersökning av storolyckor (373/85) har tillsatt en undersökningskommission för undersökning av en olycka eller ett olyckstillbud. Sjöförklaring behövs därvid inte.

Sjöförklaring behövs inte, om händelsen undersöks i den ordning som stadgas i lagen (373/85) om undersökning av olyckor.